

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 lipca 2025 r.

Pozycja 211

POSTANOWIENIE z dnia 16 kwietnia 2025 r. Sygn. akt Ts 230/21

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Zbigniew Jędrzejewski – przewodniczący
Michał Warciński – sprawozdawca
Jarosław Wyrembak,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 26 kwietnia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej R.B.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnić zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 11 września 2021 r. (data nadania) R.B. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z urzędu, wystąpił o zbadanie zgodności art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) z art. 2, art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1, art. 78 oraz art. 176 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

W uzasadnieniu skargi konstytucyjnej, odwołując się do treści kwestionowanego art. 55 § 1 k.p.k., skarżący stwierdził, że w procedurze karnej występują dwie grupy osób pokrzywdzonych. Jedną z nich stanowią pokrzywdzeni, którym na podstawie zaskarżonego przepisu przysługuje prawo do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w sytuacji, w której sąd postanowieniem uwzględni zażalenie pokrzywdzonego, uchyli postanowienie prokuratora o umorzeniu dochodzenia i przekaze mu sprawę do ponownego rozpoznania. Natomiast drugiej grupie pokrzywdzonych prawo do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w trybie art. 55 § 1 k.p.k. nie przysługuje. Pokrzywdzony zostaje pozbawiony tego prawa, gdy postanowieniem sąd nie uwzględni zażalenia pokrzywdzonego i utrzyma w mocy zaskarżone postanowienie o umorzeniu dochodzenia. Skarżący podkreślił, że w świetle art. 55 § 1 k.p.k.

należy do drugiej grupy pokrzywdzonych i pomimo konstytucyjnej równości wszystkich wobec prawa, nie ma prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia.

2. Postanowieniem z 26 kwietnia 2023 r. Trybunał Konstytucyjny, na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

W uzasadnieniu postanowienia Trybunał wskazał, że zgodnie z art. 79 ust. 1 Konstytucji przedmiotem rozpoznania Trybunału Konstytucyjnego w trybie skargi konstytucyjnej może być tylko przepis, który uprzednio został zastosowany w sprawie jako podstawa prawna ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej. Jest to wymóg bezwzględny i w tym trybie postępowania przed Trybunałem prawodawca nie przewiduje możliwości poddania kontroli jakiegokolwiek unormowania, które nie byłoby podstawą prawną orzeczenia, wydanego w sprawie skarżącego (zob. np. postanowienia TK z: 10 listopada 2014 r., sygn. Ts 242/14, OTK ZU nr 1/B/2015, poz. 99, 2 października 2019 r., sygn. Ts 8/18, OTK ZU B/2020, poz. 44). Doprecyzowanie art. 79 ust. 1 Konstytucji następuje w art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, który zobowiązuje skarżącego do określenia kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o jego wolnościach lub prawach albo obowiązkach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją. Trybunał Konstytucyjny uznał, że ten podstawowy warunek dopuszczalności skargi konstytucyjnej nie został spełniony. Skarżący jako ostateczne orzeczenie w sprawie wskazał postanowienie Sądu Rejonowego dla Warszawy w W. III Wydział Karny (dalej: Sąd Rejonowy w W.) z 16 października 2020 r. (sygn. akt [...], sygn. akt [...]), którym Sąd ten, na podstawie art. 437 § 1 k.p.k., nie uwzględnił zażalenia skarżącego i utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie Prokuratora Prokuratury Rejonowej w W. z 23 czerwca 2020 r. (sygn. akt [...]), którym Prokurator, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., umorzył dochodzenie w sprawie o czyn z art. 177 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2019 r. poz. 1950, ze zm.) z uwagi na brak znamion czynu zabronionego. W skardze konstytucyjnej skarżący zakwestionował natomiast art. 55 § 1 k.p.k., który reguluje procedurę samodzielnego składania aktu oskarżenia przez pokrzywdzonego w sprawach z oskarżenia publicznego (subsydiarny akt oskarżenia). Zarzut naruszenia przysługujących mu praw konstytucyjnych oparł na argumente pozbawienia go prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia w trybie art. 55 § 1 k.p.k. wskutek wydania przez Sąd Rejonowy w W. postanowienia z 16 października 2020 r. Trybunał stwierdził, że skarżący nie złożył jednak subsydiarnego aktu oskarżenia, w związku z tym w ogóle nie zainicjował postępowania, które potencjalnie zakończyłoby się pozbawieniem go prawa do złożenia tego aktu oskarżenia. Rozstrzygnięcie, które skarżący wskazał jako ostateczne orzeczenie w sprawie, dotyczyło innej kwestii, niż ta, którą uczynił przedmiotem skargi. Analiza rozpatrywanej skargi konstytucyjnej prowadziła zatem do wniosku, że podniesione w niej zarzuty zostały sformułowane w oderwaniu od stanu faktycznego, w oparciu o który została ona wniesiona. W odniesieniu do powyższego Trybunał podkreślił, że skarga konstytucyjna nie może służyć inicjowaniu kontroli abstrakcyjnej, a więc niezwiązanej z konkretnym postępowaniem, w którym kwestionowana regulacja stanowiła normatywną podstawę ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego. Przedmiotem zaskarżenia w skardze konstytucyjnej może być wyłącznie przepis, który zastosował sąd, rozstrzygając ostatecznie indywidualną sprawę skarżącego. Niedopuszczalne jest zatem wniesienie skargi konstytucyjnej, której zarzuty nie mają żadnego związku z orzeczeniem, z którym skarżący łączy naruszenie konstytucyjnych praw (zob. np. postanowienia TK z: 15 listopada 2016 r., sygn. Ts 12/16, OTK ZU B/2017, poz. 203, 18 listopada 2020 r., sygn. Ts 63/20, OTK ZU B/2021, poz. 120).

W związku z powyższym Trybunał Konstytucyjny uznał, że rozpoznawana skarga konstytucyjna nie spełniła warunku określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK.

3. W piśmie z 13 maja 2023 r. (data nadania) skarżący wniósł zażalenie na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 26 kwietnia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, zaskarżając je w całości.

Zaskarżonemu postanowieniu skarżący zarzucił „1. naruszenie art. 79 ust. 1 Konstytucji RP przez błędne uznanie, że «analiza rozpatrywanej skargi konstytucyjnej prowadzi zatem do wniosku, że podniesione w niej zarzuty zostały sformułowane w oderwaniu od stanu faktycznego, w oparciu o który została ona wniesiona», podczas gdy Skarżący: a) w związku z niezgodnością z przepisami prawa artykułu 55 par. 1 kpk wskazaną szczegółowo w skardze konstytucyjnej, pokrzywdzony (skarżący) jest pozbawiony możliwości wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, zatem dla pokrzywdzonego (skarżącego) ostatecznym orzeczeniem, w związku z którym została wniesiona skarga konstytucyjna, jest postanowienie SR z dn. 16.10.2020 r., które zostało doręczone skarżącemu dn. 19.01.2021 r., b) skarga konstytucyjna nie jest oczywiście bezzasadna (art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK), a ustalenie podstawy prawnej ostatecznego rozstrzygnięcia o prawach podmiotowych skarżącego wymaga przeprowadzenia analizy prawnej. Oznacza to również, że spełnienie lub brak spełnienia w niniejszej sprawie wymogu formalnego, jakim jest wskazanie podstawy prawnej ostatecznego rozstrzygnięcia nie jest oczywiste, a w wypadku wątpliwości należało nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg; 2. naruszenie art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK przez błędne uznanie, że skarga nie spełnia warunku wyczerpania drogi prawnej. Według skarżącego orzeczeniem, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji jest postanowienie SR z dn. 16.10.2020 r., ponieważ został on wydany po wyczerpaniu drogi prawnej”. Mając powyższe zarzuty na uwadze skarżący wniósł „o uwzględnienie zażalenie oraz zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez nadanie biegu skardze konstytucyjnej” (s. 1 i 2 zażalenia).

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK).

Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Znaczy to, że Trybunał analizuje zarzuty zażalenia, które mogą podważyć trafność ustaleń i ocen przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zaskarżone postanowienie z 26 kwietnia 2023 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej jest prawidłowe, a stanowisko skarżącego wyrażone w zażaleniu nie zasługuje na uwzględnienie.

3. Jak zaznaczono wyżej, podniesione w zażaleniu zarzuty i argumenty powinny wskazywać na nieprawidłowości, które – zdaniem skarżącego – występują w zaskarżonym postanowieniu. Orzekający w obecnym składzie Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że rozpatrywane zażalenie nie spełnia powyższego warunku, ponieważ nie wnosi do rozpoznawanej sprawy żadnych nowych merytorycznych argumentów i treści, które podważałyby prawidłowo-

wość ustaleń przedstawionych w zaskarżonym postanowieniu. W uzasadnieniu zażalenia skarżący powtórzył argumentację zawartą w skardze konstytucyjnej, wskazując ponownie, że przedmiotem zaskarżenia był art. 55 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.), którego treść pozbawia skarżącego będącego pokrzywdzonym prawa do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, gdy jego zażalenie na postanowienie Prokuratora o umorzeniu dochodzenia nie zostało uwzględnione przez Sąd. Treść zażalenia stanowi zatem ponowne uzasadnienie twierdzenia skarżącego wyrażonego już w skardze konstytucyjnej i rozpoznanego przez Trybunał. Oznacza to, że stanowisko przedstawione w uzasadnieniu zażalenia nie dostarcza argumentów podważających przesłankę odmowy nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej, wskazaną w zaskarżonym postanowieniu.

Orzekający w obecnym składzie Trybunał Konstytucyjny uznał za bezzasadny sformułowany w zażaleniu zarzut naruszenia art. 79 ust. 1 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny orzekający w obecnym składzie podkreśla, że „skarga konstytucyjna jest sformalizowanym środkiem ochrony konstytucyjnych praw lub wolności. Jej wniesienie wymaga uprzedniego spełnienia szeregu przesłanek stanowiących *conditio sine qua non* jej merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z treścią art. 79 ust. 1 Konstytucji, podstawową przesłanką skorzystania ze skargi konstytucyjnej jest zakwestionowanie takich przepisów, które wykazują podwójną kwalifikację. Prowadząc do naruszenia konstytucyjnych wolności lub praw skarżącego muszą jednocześnie być one podstawą ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej, wydanego w indywidualnej sprawie skarżącego. Zasadnicze znaczenie ma wymaganie, aby na podstawie kwestionowanego w skardze przepisu zapadło ostateczne orzeczenie naruszające konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego. Przedmiot skargi konstytucyjnej został określony w samej Konstytucji; może nim być jedynie konstytucyjność podstawy prawnej ostatecznego orzeczenia wydanego przez sąd lub organ administracji publicznej o konstytucyjnych prawach, wolnościach lub obowiązkach skarżącego. Skarga nie jest środkiem uruchamiania tzw. kontroli abstrakcyjnej, a więc realizowanej w oderwaniu od płaszczyzny stosowania kwestionowanych przepisów. W konsekwencji skarżący może uczynić przedmiotem zaskarżenia wyłącznie przepisy zastosowane w jego sprawie, które legły u podstaw ostatecznego jej rozstrzygnięcia przez sąd lub organ administracji publicznej. Warunek ten spełniony jest wówczas, gdy kwestionowany w skardze akt normatywny determinuje w sensie normatywnym treść orzeczenia przyjętego za podstawę skargi w tym jego aspekcie, w którym skarżący upatruje naruszenia przysługujących mu praw lub wolności o charakterze konstytucyjnym” (postanowienie TK z 6 lipca 2005 r., sygn. SK 25/03, OTK ZU nr 7/A/2005, poz. 83). „Normatywne ukształtowanie instytucji skargi konstytucyjnej przesądza, że w jej trybie nie można kwestionować każdego przepisu prawa rzutującego na sytuację prawną skarżącego, lecz tylko taki, który był podstawą rozstrzygnięcia w prawomocnie zakończonym postępowaniu w indywidualnej sprawie skarżącego” (postanowienie TK z 9 listopada 1999 r., sygn. Ts 19/99, OTK ZU nr 7/1999, poz. 181).

Trybunał Konstytucyjny w postanowieniu z 26 kwietnia 2023 r. zasadnie zatem stwierdził, że warunek dopuszczalności skargi konstytucyjnej, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK nie został przez skarżącego spełniony, ponieważ art. 55 § 1 k.p.k., który skarżący uczynił przedmiotem zaskarżenia, nie stanowił podstawy prawnej postanowienia Sądu Rejonowego w W. III Wydział Karny z 16 października 2020 r. (sygn. akt [...], sygn. akt [...]), które skarżący w piśmie z 18 października 2021 r. przesłanym w odpowiedzi na wezwanie zawarte w zarządzeniu Prezesa Trybunału Konstytucyjnego wskazał jako ostateczne orzeczenie „w rozumieniu art. 79 Konstytucji, w związku z którym została wniesiona skarga konstytucyjna”.

W zaskarżonym postanowieniu Trybunał Konstytucyjny trafnie również przesądził, że skarżący nie uzyskał ostatecznego rozstrzygnięcia wydanego na podstawie kwestionowanego

art. 55 § 1 k.p.k. i w związku z tym nie dopełnił obowiązku, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK. Skarżący przed wystąpieniem ze skargą konstytucyjną, stosownie do warunku wnoszenia skargi konstytucyjnej określonego w art. 79 ust. 1 Konstytucji w związku z art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK, zobowiązany był wnieść subsydiarny akt oskarżenia do sądu w celu wszczęcia postępowania, ponieważ tylko w ten sposób mógł doprowadzić do wydania przez sąd, w oparciu o art. 55 § 1 k.p.k., orzeczenia pozbawiającego go prawa do złożenia subsydiarnego aktu oskarżenia i wskutek tego uzyskać prawo do wskazania w skardze konstytucyjnej art. 55 § 1 k.p.k. jako przedmiotu zaskarżenia. Skarżący, nie złożwszy subsydiarnego aktu oskarżenia, nie zainicjował postępowania, w związku z tym wnosząc skargę konstytucyjną nie dysponował orzeczeniem wydanym w oparciu o kwestionowany art. 55 § 1 k.p.k., czyli orzeczeniem rozstrzygającym o braku możliwości wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia. Skarżący nie wykazał więc, że na skutek zastosowania zakwestionowanego w skardze art. 55 § 1 k.p.k. doszło do wydania rozstrzygnięcia naruszającego jego konstytucyjne prawa. Dla merytorycznej oceny zarzutów skarżącego sformułowanych w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej konieczne było wniesienie subsydiarnego aktu oskarżenia, mimo że kwestionowany art. 55 § 1 k.p.k. wyłącza skarżącemu możliwość jego wniesienia.

W związku z powyższym zarzut zażalenia dotyczący naruszenia w zaskarżonym postanowieniu art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK. nie zasługuje na uwzględnienie. W uzasadnieniu postanowienia Trybunał nie stwierdził bowiem, że skarżący nie wniósł środka zaskarżenia od orzeczenia sądu pierwszej instancji i w związku z tym nie dopełnił obowiązku wyczerpania drogi prawnej, o którym mowa w art. 77 ust. 1 u.o.t.p.TK.

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.